

LUẬT TỔ TỤNG THUẾ

□ Luật gia TRẦN HOÀNH SƠN và LÊ VĂN CHẤN

Trong hệ thống thuế mới nước ta chưa có bộ Luật Tổ tụng Thuế, trong khi Luật Tổ tụng Thuế là một Luật rất quan trọng, vì thuế có thu được hay không, phần lớn tùy thuộc vào Luật này. Một số Chương, Điều qui định về thủ tục tổ tụng Thuế trong mỗi bộ luật hiện hành: Luật thuế Doanh thu, Luật Thuế Tiêu thụ Đặc biệt, Luật Thuế Lợi tức; các điều, các khoản này quá ít nên có lúc tình hình thi hành.

Luật Tổ tụng Thuế là Luật Tổ tụng đặc biệt, trong trường hợp Luật đặc biệt không dự liệu, luật phổ thông mới được áp dụng. Luật tổ tụng Thuế có thể hiểu là Luật Tổ tụng Thuế trực thu và Luật Tổ tụng Thuế gián thu (impôts directs, impôts indirects). Thủ tục Tổ tụng Thuế trực thu có hai loại: thủ tục tổ tụng truy thu thuế (contentieux des poursuites) và thủ tục khiếu nại căn bản thuế (contentieux de l'assiette); còn thủ tục thuế gián thu là thủ tục cưỡng chế hành chính (contrainte administrative).

Luật Tổ tụng Thuế phải vừa giúp cơ quan Thuế có thể đòi thuế một cách nhanh chóng và hiệu quả vừa bảo vệ được các quyền lợi chính đáng của người chịu thuế, tránh các sự lạm dụng của các cơ quan công quyền.

Luật Tổ tụng Thuế có thể chia làm hai phần, phần đầu là Tổ tụng khiếu nại căn cứ tính thuế và Tổ tụng trừng phạt, trong phần này sẽ qui định thủ tục khởi tố, thẩm cứu và xét xử mỗi loại thuế trong mỗi chương riêng rẽ: thuế trực thu, thuế gián thu. Phần thứ hai dành cho Tổ tụng truy thu thuế áp dụng cho tất cả các loại thuế, và thể thức thi hành một án văn và một lệnh cưỡng chế (contrainte) được đồng hóa với án văn, cũng không có gì khác biệt.

A- VỀ TỔ TỤNG THUẾ TRỰC THU

a) Tổ tụng về căn cứ tính thuế và thanh nộp thuế (contentieux de l'assiette et de liquidation)

Tổ tụng này gồm 3 loại:

1. Thủ tục khiếu nại (Tổ tụng tài phán - Jurisdiction contentieuse)

Trong trường hợp cho rằng một phần hay trọn số thuế, các khoản phạt và tiền phạt mỗi ngày nộp chậm ghi trong lệnh thu đã tính sai lầm hay không đúng, tổ chức hoặc cá nhân có quyền gởi đơn khiếu nại đến:

- Giai đoạn trước cơ quan thuế (Điều 24 Luật thuế DT, Điều 25 Luật thuế TTDB, Điều 32 Luật thuế LT).

- Giai đoạn trước Tòa án Nhân dân các cấp (Tòa Hành chính xét xử sơ và phúc phẩm).

- Giai đoạn trước Tòa án Nhân dân tối cao.

2. Thủ tục xin ân giảm hay miễn thuế: (Phi tụng tài phán - Jurisdiction gratuite).

Cơ sở kinh doanh nhìn nhận thuế tính đúng, nhưng đối với người già yếu, tàn tật hoặc kinh doanh lặt vặt có thu nhập hàng tháng dưới mức lương và phụ cấp tối thiểu của CBCNV (Điều 18 Luật thuế DT) hoặc có khó khăn đột xuất, có việc riêng chính

dáng, cơ sở kinh doanh có khó khăn về thiên tai, dịch họa, tai nạn bất ngờ; kinh doanh ở miền núi năm đầu bị lỗ (Điều 21 đến 26 Luật thuế LT), cơ sở kinh doanh phải có đơn đề nghị gởi cơ quan Thuế trực tiếp thu thuế.

Quyết định của Bộ trưởng Tài chính là quyết định cuối cùng.

Cơ sở kinh doanh không có quyền khởi tố trước Tòa án.

3. Thủ tục đương nhiên chức giảm áp dụng cho cả Tổ tụng lẫn Phi tụng (Procédures d'office en matière contentieuse et gratuite)

Tiền thuế, hoặc tiền phạt, và bị phạt số tiền nộp chậm thu không đúng, cơ quan thuế đương nhiên chức giảm thoái trả dù không có đơn khiếu nại (Điều 26 Luật thuế DT, Điều 27 Luật thuế TTDB, Điều 34 Luật thuế LT).

b) TỔ TỤNG VỀ HÀNH THU (Contentieux du Recouvrement)

1. Tổ tụng về trả thuế (Contentieux de paiement)

2. Cơ quan ngân hàng có trách nhiệm thực hiện chế độ ưu tiên trích nộp tiền thuế, tiền phạt vào tài khoản thuế của Ngân sách nhà nước tại Kho bạc (Điều 19 Luật thuế DT) (Contentieux du privilège de Trésor).

3. Tổ tụng truy thu (Contentieux des poursuites) (Điều 27, 19 Luật thuế DT) chế tài thuế, chế tài hình sự đối với cá nhân trốn thuế.

4. Tổ tụng về Thu ngân viên (contentieux interne de percepteur) (Điều 22 Luật thuế DT) chế tài hành chính, chế tài hình sự đối với cán bộ thuế, cá nhân khác.

c. THỦ TỤC TRỪNG PHẠT (Procédure Prépressive)

- Thuế gián thu (Indirect taxes) được cấu thành trong giá bán sản phẩm, gia công, dịch vụ... nhằm động viên một phần thu

nhập của người tiêu dùng cho Ngân sách nhà nước. Các cơ sở kinh doanh nộp thuế thực chất chỉ là nộp hộ cho người mua hàng; ngoài ra thuế gián thu cũng có thể hiểu là một loại thuế do người tiêu thụ nộp, nhưng thu qua trung gian người bán hàng, người sản xuất. Nếu người tiêu thụ không chịu nộp các số thuế để thu nơi tay người tiêu thụ sẽ bị truy tố theo Bộ Luật hình sự, vì sự vi phạm của họ được coi là một hành vi biến thủ hay sang đoạt.

- Trái lại, Thuế trực thu (Direct taxes) là một loại thuế do người nộp thuế trả thẳng vào Ngân sách nhà nước nên được coi như một món nợ, nếu người nộp thuế không trả, cơ quan có hình thức xử lý kê biên tài sản theo qui định của pháp luật để bảo đảm tiền phạt, tiền thuế còn thiếu theo điều 31, điều 32 Pháp lệnh xử phạt vi phạm hành chính, chứ không nên truy tố người thiếu thuế. Trường hợp cá nhân trốn thuế với số lượng lớn hoặc đã bị xử lý hành chính (Khoản 2 Điều 27 Luật thuế LT) hoặc có dấu hiệu nghiêm trọng, thì căn cứ Điều 30 PLXP vi phạm hành chính để giải quyết về truy cứu trách nhiệm hình sự.

Đối với việc không trả thuế, nên theo quan điểm thuế trực thu là một món nợ, nên phạt tiền (Điều a, b, c, d Khoản 1 Luật thuế LT) thì tốt hơn thay vì truy tố trước Tòa án. Thủ tục trừng phạt này cũng nên dự liệu trong Tổ tụng thuế trực thu.

B- VỀ TỔ TỤNG THUẾ GIÁN THU

Gồm những điểm chính sau đây:

1. Thủ tục kiểm chứng các vi phạm;
2. Thủ tục điều đình nộp phạt;
3. Thủ tục truy tố trước Tòa án;
4. Thủ tục thi hành án văn;
5. Thủ tục cưỡng chế hành chính.

Các thủ tục này cần phải được định chế hóa trong luật viết.

Luật Tổ tụng Thuế phải giải quyết tất cả những khó khăn mà các bộ luật hiện hành chưa giải quyết để việc thi hành được dễ dàng hơn.

Luật Tổ tụng Thuế phải hiệu quả nghĩa là luật đó phải có qui định xử lý buộc người nộp thuế phải trả thuế đúng hạn; và trong trường hợp người nộp thuế không trả, luật đó giúp cơ quan "kê biên tài sản để bán đấu giá" của người thiếu thuế nhằm bảo đảm số tiền thuế, tiền phạt còn thiếu.

Cơ quan cần nên:

1. Sử dụng tới mức tối đa nhiệm vụ tổ chức việc cưỡng chế hành chính (contrainte administrative) đối với cá nhân, cơ sở kinh doanh để thu thuế thay vì phải truy tố ra Tòa án.

2. Đối với việc "kê biên tài sản để bán đấu giá", cần phải đơn giản hóa và thống nhất thủ tục.

Luật Tổ tụng Thuế rất cần thiết và việc xúc tiến cùng một lúc với hệ thống thuế mới ở nước ta sẽ giúp tăng thu Ngân sách nhà nước.

THS.LVC.

PHÁT TRIỂN KINH TẾ . 21

